

“TÜRKÇE ÖĞRETİMİ BİBLİYOGRAFYASI” YAYIMLANDI

Arş. Gör. Hasan BAĞCI*

Doç. Dr. Murat Özbay, Türkçe Öğretimi Bibliyografyası, Ankara 2003, Pegem A Yayıncılık, 162 s.

Sosyal bir varlık olan insan, düşünen, mukayese edebilen, düşüncelerini çevresindekilere aktarabilme yeteneği ve dil becerisi yönüyle diğer canlılardan daha üstün olan bir varlıktır. Düşüncelerin aktarılmasında en önemli araç olarak karşımıza çıkan iletişim vasıtası da hiç şüphesiz dildir. Bununla birlikte dil, millet olmanın da en önemli şartıdır. Dil, aynı zamanda milletin ortak değerlerini yansıtan kültürün de taşıyıcısı, aktarıcısıdır. Atatürk “*Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir. Türk milleti demek, Türk dili demektir.*” sözüyle dilin, millet için ne kadar önemli olduğunu çok net olarak ortaya koymaktadır.

Her insan dil yeteneğiyle doğar. Bu yetenek zaman içinde geliştirilerek beceriye dönüşür. Dil becerisi gelişmiş kişilerin kendilerini ifade edebilme yetenekleri de gelişmiş demektir. Geleceğin teminatı olarak gördüğümüz bugünün gençlerinin dil becerilerinin geliştirilmesinde başta eğitimciler olmak üzere duyarlı olan herkese büyük sorumluluklar düşmektedir.

“*Ana dili öğretiminin asıl amacının, insanlara yeni bir dil öğretmek değil, insanların bildiği ve kullandığı dili daha bilinçli ve etkili kullanmasını sağlamak olduğunu*” ifade eden Özbay; dil öğretiminin başlıca hedeflerini de “*Kişiler ve kurumlar arası iletişimi sağlıklı kılmak, bireylerin niteliklerinin çağın geleneklerine uygun olarak, hızlı bir şekilde gelişmesine imkân sağlayan, etkili bir iletişim ortamı hazırlamaktır.*” şeklinde ifade etmektedir(Özbay, 2003; 3).

* Gazi Üni. Gazi Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi Bölümü

Teknolojik gelişmelerin hızla artarak ilerlemesini sürdürdüğü günümüzde görsel ve yazılı yayın organlarıyla saf ve berrak olan Türkçemizin günden güne hızla kirlendiği, bu yayın organlarında kullanılan kelimelerin giderek argolaştığı hatta yabancılaştığı görünen acı bir gerçektir. Dikkatsizce veya bilinçli olarak saflığından ve berraklığından uzaklaştırılan dilimizin, genç kuşakların tertemiz zihinlerinde giderilmesi uzun yıllar alacak hatta temizlenemeyecek çok derin yaralar açacağı düşünülmektedir. Bu sebeple yarın geç olmadan bugünden itibaren gerekli olan tedbirlerin alınması gerekmektedir.

İçinde bulunulan her ortamda dilin öneminden bahsedenlerin, başta ana dili eğitimi olmak üzere çocuklarda dil bilincini geliştirici çalışmalara yönelmesi gereklidir. Çünkü ülkemizde ana dili eğitimi ve öğretimiyle ilgili olarak yapılan akademik çalışmalar, Batı standartları düşünüldüğünde çok çok gerilerde kalmaktadır. İşte Murat Özbay'ın Türkçenin eğitimi ve öğretiminin geliştirilmesinde bir basamak olarak düşündüğü "**Türkçe Öğretimi Bibliyografyası**" adlı eseri, dil gönüllülerine ışık tutmak amacıyla Türkçe sevdalılarının hizmetine sunulmuştur.

Türkçe Öğretimi Bibliyografyası, Türkçe eğitimi ve öğretiminde temel dil becerileri olan okuma, dinleme, konuşma ve yazma eğitimiyle ilgili yayın ve tezler üzerine oluşturulmuştur. Bu alanda ülkemizin çeşitli üniversitelerinde yapılan ve tespit edilebilen akademik çalışmalardan derli toplu bilgi almak için hazırlanmış çok faydalı olacağına inandığımız bir eserdir. Eserde ayrıca Türkçe öğretiminden ayrı düşünemeyeceğimiz dil psikolojisi, dil sosyolojisi, dil politikası, çocuk psikolojisi, çocuk gelişimi, beyin ve beyin teknolojisi, dil bilimi, yabancı dil öğretimi, çocuk edebiyatı gibi alanlarla ilgili makale, kitap, bildiri ve tezler de bulunmaktadır.

Eser, Türkiye'de yayınlanan yayınlarla ağırlıklı olmakla birlikte ana dili öğretimi üzerine yurt dışında yapılan çalışmalarını da kapsadığından bu alanda geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Eserde Türk eğitim sisteminin müfredat programlarının da tarihî seyir içerisinde tespit edilebilen ilk yıllardan itibaren ele alındığı görülmektedir.

İlk okuma ve yazma öğretiminin bu güne kadar uygulanan öğretim metotları hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlerin, bu konuda tereddütleri olanların sorunlarını çözebilmek için başvurabilecekleri eser, Osmanlı eğitim sisteminden günümüze kadarki gelişmeleri kapsayan temel kaynakların toplu hâlde bulunduğu önemli bir çalışmadır. Ayrıca eser, Yabancılarla Türkçe Öğretimi konusunda bilgi dağarcığını geliştirmek isteyenlerin alan araştırmalarıyla ve somut örneklerle

desteklenmiş akademik çalışmalara ulaşmalarını sağlamasıyla da önemlidir.

Eserin kitle iletişim araçlarında yapılan dil yanlışlıklarını kapsayan çalışmaları ele alması, bu alanda çalışanlar, hatta bu durumdan muzdarip olanların ilgisini çekecek kapsamlı alan araştırmalarını örneklerle inceleyen eserleri tanıtmasıyla da bir ilk olduğunu söyleyebiliriz. Yine, ülkemizde değişik zamanlarda düzenlenen “*Dil Öğretimi*”, “*Çocuk ve Dil Gelişimi*” konulu sempozyum bildirimlerini elde edemeyenlerin, çeşitli sebeplerden dolayı bu bildirimlerden haberdar olamayan eğitimcilerin en üst seviyede yararlanabileceği bir eserdir.

Eser, “*Ön Söz*”, “*Kısaltmalar*”, “*Giriş*”, “*Türkçe Öğretimi Bibliyografyası*” ve “*İnternet Siteleri*” bölümlerinden oluşmaktadır.

Ön Söz’de (IV) yazar, her alanda olduğu gibi Türkçe Öğretimi alanında da bibliyografya çalışmasının önemli olduğunu, böyle bir çalışmanın bugüne kadar yapılmayışının eksikliğini çalışmaları sırasında hissettiğini belirterek bugüne kadarki eğitim, öğretim ve akademik çalışmalarında kendisine kaynaklık eden eserlerden diğer araştırmacı ve akademisyenlerin de yararlanması için eserini yayına hazırladığını belirtmektedir.

Yine Ön Söz’de yazar, eserinde dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri ile ilgili üniversitelerin ve enstitülerin yaptırdığı akademik çalışmaları temel alarak dil öğretimiyle ilgili olan diğer alanlardaki makale, kitap, bildiri ve tezleri de faydalanılması amacıyla yayınladığını ifade etmektedir.

Eserin Giriş (1-8) kısmında yazar, dilin millet hayatındaki önemini, kültür ve dil bağlantısını, iletişim aracı olarak dilin eğitim ve öğretim sorunlarını, ana dili eğitiminin amaçlarını ve hedeflerini dinleme, konuşma, okuma ve yazmadan oluşan temel dil becerilerinin geliştirilmesinde dikkat edilmesi gereken kıstasların uygulamalarını ve yüksek öğretim dahil eğitim kurumlarındaki dil eğitimi ve öğretiminden kaynaklanan yetersiz öğrenci tiplerinden örnekler vermektedir. İletişimimizi sağlayan dilimizin düzensiz ve yetersiz kullanılmasından başta aile bireylerinin, sonra eğitim kurumlarının ve en önemlisi de basın yayın organlarının sorumlu olduğunu ifade eden yazar, çocuklarımızın doğru Türkçeyi kullanabilmelerinde başta anne ve babalara büyük sorumluluklar düştüğünün bilincinde olunması gerektiğini sonra da akademisyenlerimizin üniversitelerimizde bu konularla daha titiz çalışmalarını ve yapılan bu çalışmaların da kamuoyuna tanıtılması gerektiğini hatırlatarak dil öğretiminin daha bilinçli yapılmasını istemektedir.

Giriş'in son kısmında da Özbay, eserini, Türkçe öğretiminin daha bilinçli yapılabilmesi için, başta akademisyenler ve öğretmenler olmak üzere Türkçe öğretimine önem veren herkes için bir başvuru kaynağı olabileceğini ümit etmektedir.

Eserin asıl bölümü olan “Türkçe Öğretimi Bibliyografyası” kısmı ise kendi içinde dört bölüme ayrılmıştır.

I. Bölüm, (9-49) **Kitaplar** başlığını taşımaktadır. Bu bölümde yazar, Türkçe Öğretimi ve dil öğretimi alanında yerli ve yabancı yayınlardan oluşan yaklaşık 600 eseri, diğer bölümlerdeki yayınlarda olduğu gibi yazarlarının soyadlarının alfabetik sırasıyla verilmiştir. Bu yayınlarda ana dili eğitimi ve öğretimi, ilk okuma yazma öğretimi, sözlü ve yazılı anlatım, çocuklarda dil gelişimi konularıyla Osmanlı eğitim sistemini yansıtan müfredat programları, Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadarki müfredat programlarını içeren eserler yer almaktadır.

II. Bölüm, (40-137) **Makaleler** başlığını taşımaktadır. Bu bölümde ise yazar, Cumhuriyetimizin ilk yıllarından bugüne kadar yerli ve yabancı süreli yayınlarda yayınlanmış ve kendisinin ulaşabildiği 2000'den fazla makaleyi aynı usûlle sıralanmıştır. Başta dil öğretimi olmak üzere bu alanla ilgili olan yukarıda söylediğimiz konuları kapsayan makalelerin ele alınmasıyla, geçen 80 (seksen) yıl içindeki gelişmelerin tarihî seyirinin tespiti ve bu sürede verilen hizmetlerin, harcanan emeklerin ortaya çıkarılması için bugünle yarını karşılaştırabilmemizi sağlayan somut delilleri ortaya koymaktadır. Eserin en kapsamlı ve en göz alıcı tarafı kanaatimizce bu bölümdür.

III. Bölüm, (138-162) **Tezler** başlığını taşımaktadır. Yazar bu bölümü kendi içinde üç kısma ayırmıştır. Birinci kısım; Üniversitelerimizin Eğitim Bilimleri Enstitüleri ile Sosyal Bilimler Enstitülerinde Türkçe Öğretimi Alanında yapılmış olan en üst düzeydeki akademik çalışmalardan oluşan Doktora Tezlerinin listesini veren bir bölümdür. Bu tezler de aynı usûlle sıralanmıştır. İkinci Kısım ise, Yine Üniversitelerimizin Eğitim Bilimleri Enstitüleri ile Sosyal Bilimler Enstitülerinde Türkçe Öğretimi Alanında yapılmış olan Yüksek Lisans Tezlerinden oluşmaktadır. III. Kısım ise, Üniversitelerimizin çeşitli bölümlerinde yaptırılan ve yayınlanmamış Lisans Tezlerini kapsamaktadır.

Eserin en ilginç olan son bölümü ise, (162) **İnternet Siteleri** başlığını taşımaktadır. Teknolojinin geldiği son nokta ve bu alandaki gelişmeler düşünüldüğünde haberleşmenin ve iletişimin bilgisayar ortamlarında yaygınlaştığından hareketle dil öğretimi konularında bilgi

sahibi olmak isteyenlere yardımcı olması için hali hazırda tespit edilebilen 24 adet internet sitesinin adresi bu bölümde verilmektedir.

Eser, bütün içeriği düşünüldüğünde dil öğretiminin temel kaynaklarına ulaşmak için yol gösteren iyi bir rehber özelliği taşımaktadır. Eser, PeGEM A yayıncılık tarafından 162 sayfa olarak Mayıs 2003 tarihinde yayınlanmıştır. Türkçe öğretimiyle ilgilenen herkesin elinin altında temel başvuru kaynağı olarak bulunması gerekli olan eser, ülkemizde Türkçe öğretiminin daha bilinçli yapılabilmesi için, bu alanda bugüne kadar yapılan çalışmaları bir arada sunması açısından isabetle düşünülmüş, duyarlı ve ilkeli Türk dili sevdalılarının hizmetine sunulmuş yoğun bir emeğin mahsulüdür.

Sonuç olarak, ana sütü kadar temiz olan Türkçemizi genç kuşaklarımıza kazandırırken elimizin altında bulunmasının çok yararlı olacağına inandığımız bu değerli çalışmayı, bilimsel araştırma disiplini içinde hazırlayan Doç. Dr. Murat Özbay'ı ve eseri yayınlayan Pegem A yayıncılığı kutluyoruz.